

Акценти

Адрес на редакцията: гр. Казанлък, бул. „Розова долина“ 100, офис 8 (срещу Митницата)

Инж. Николай Ибушев, генерален директор на „Арсенал“: МОДЕРНОТО МАШИНОСТРОЕНИЕ НА СТРАНАТА ЗАПОЧВА ОТ ТУК

*Преди оръжията са акумулатори, мотори, ел. двигатели, стругове, фрези

*Със средна заплата над 2200 лева и 10 хиляди персонал сме най-големият работодател в България

- Г-н Ибушев, тази година се навършват 100 години, откакто „Арсенал“ е преместен от София в Казанлък. Това, вижда се, е бил далновиден ход на управляващите тогава?

- Предприятието е преместено по редица причини. След Първата световна война и събитията след нея България се

оказва в позиция всичките ѝ съседи да бъдат нейни противници. А в този момент Софийският артилерийски арсенал, каквото е било името на фирмата тогава, бил в столицата, съвсем близо до сръбската граница. Тогава, от стратегическа гледна точка, военният министър генерал Иван Вълков, офицерството и генералитетът му решават, че този важен за отбраната обект трябва да бъде преместен на друго, много по-безопасно от стратегическа и военна гледна точка, място.

На стр. 3

Съветниците от „Алтернативата на гражданите“ с новите носители на почетните звания, с новите царици и вокалната група на ДГ „Буратино“

На стр. 5

146 ГОДИНИ

arsenal®

100

ГОДИНИ
В КАЗАНЛЪК
1924

Ковем история
Създаваме традиции
Градим бъдеще

НАРОДНИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ ОТ ГЕРБ - СДС:

„АРСЕНАЛ“ Е ПРИОРИТЕТ

„Арсенал“ е приоритет. Тези, които управляват държавата, трябва да го признаят като такъв, заяви Маноил Манев,

действащ народен представител от ГЕРБ – СДС. Той посети най-голямото българско машиностроително предприятие „Арсенал“ АД заедно с колегите си народни представители Красимир Вълчев и Илиана Жекова. По време на срещата с ръководството на компанията Маноил Манев подчерта значението на активната работа на народните представители от ГЕРБ – СДС в парламента за повишаване на обществената осведоменост относно производствения мащаб и важната роля на „Арсенал“ в българската индустрия.

На стр. 7

За резервации в ресторант „Орешака“: 0700 70 717, www.oreshaka-bg.com

Ресторант Орешака Казанлък

Орешака
Балканска сграда

СТАНИ ЧАСТ ОТ НАШИЯ ЕКИП!

„НИМЕКС“ ЕООД

Ресторант „Орешака“

ЕИК 123094839

ТЪРСИ ДА НАЗНАЧИ

- Хигиенисти;
- Сервитьори;
- Готвачи;
- Управители.

Необходим документ при кандидатстване:

* Автобиография

За повече информация: 0700 70 717

СОЦИАЛНИТЕ ДЕЙНОСТИ 1944 – 1989

Водещо разбиране до днес в предприятието е, че хората са най-ценният капитал и за тях трябва да се прави най-доброто – за **здравето, почивката, стандарта на живот, физическото и духовното им развитие**. Голяма част от многообразните социални дейности са насочени и **към цялото население** на Казанлък и региона.

Здравето, храненето, отдихът

Медицинското обслужване. То започва от две дървени бараки – с лечебница и превързочна. После

Поликлиниката, 1967 г.

се изграждат работническа болница със стационар и поликлиника. През 1965 г. в Казанлъшките минерални бани е открит единственият в окръга профилакториум за работниците. През 1967 г. е открита новата сграда на поликлиниката. В заводите в Казанлък и Мъглиж са разкрити звена за спешна помощ.

Работническото хранене. До 1944 г. във фабриката имало само един малък стол, след това е открит нов. За по-ниските цени в него допринася помощното стопанство. Само през 1947 г. то осигурява 12 068 кг месо, 17 461 литра мляко, 99 малки прасета, зеленчуци и варива. През 1976 г. столовете са 10, в тях ежедневно се хранят 9000 души. Към 1983 г. те са вече 17 – с 25% намаление на цените. Разкриват се Сладкарски цех, Филиал за диетично хранене, Отдел за газирана вода и мляко, 20 павилиона и 3 магазина. Стопанството дава годишно по 100 тона месо, 60 тона краставици и 30 тона домати.

Почивното дело. През 1947 г., с безплатен труд от колектива, е построена първата в страната почивна станция за работници – на връх Столетия. През 1967 г. е открита собствена почивна станция в гр. Несебър. Работещите почиват и в балнеолечебните станции на профсъюзите във Вършец, Наречен, Хисар, Велинград и др. и на обменни начала в Чехословакия, ГДР и Унгария. 750 техни деца почиват на пионерския лагер в Поморие.

Образованието и квалификацията

Откритото през 1947 г. Практическо механо-техническо училище става през 1963 г. Професионално техническо училище – ПТУ, а по-късно СПТУ. Открити са нова голяма сграда с 11 класни стаи, сменен техникум и филиал на вечерния техникум. Комбинатът подготвя специалисти и в чужбина. Най-много са стипендиантите в Политехническият институт в гр. Тула, СССР, дн. Тулски държавен университет. Въз-

Екипът на заводското радио

питаниците му са сред най-добрите кадри, вкл. на ръководни длъжности.

Комунално-битови и други дейности

През 1956 г. е създаден **Комунално-битов отдел**. До 1972 г. са открити 3 младежки общежития и 2 нови стила. Заводските жилищни блокове до 1983 г. са 41, с общо 1554 апартамента. За 10 години апартаментите са увеличени над 3 пъти. В завода са изградени собствени топлинни мощности, модерно оборудвани помещения и стаи за почивка.

Развива се и **транспортът**. До 1944 г. работниците ходели пеш на работа, вкл. от селата. След това заводските товарни коли били приспособени с кабинички и пейки, а по-късно са пуснати специални работнически влакове и автобуси. Увеличават се пътуващите със собствени автомобили. Велосипедите били

масово използвани, оръжейницата става известна с тях.

През 1974 г. е изработен цялостен проект за **озеленяването** в комбината. Направени са цветни градини и паркове на площ от 30 хил. кв. м, асфалтирани са 10 хил. кв. м пътни артерии. Разкрита е собствена оранжерия за цветя.

През 1951 г. е създадена **Взаимоспомагателната каса**. Подобрена е материалната база на **детската градина**.

Културните дейности

Работническият театър. Театрална самодейност се развива още в първите години от установяването на предприятието в Казанлък. Работническият театър завоюва много призови места от национални прегледи. През 1984 г. е удостоен със званието „Представителен колектив на НРБ“.

Ансамбълът за народни песни и танци. Развитието на певческите и танцовите фолклорни фор-

Работническият театър

Ансамбълът за народни песни и танци

мации започва през 1947 г. През 1948 г. се оформя Народен ансамбъл, който през 1965 г. е със 105-ма изпълнители. До 1983 г. е изнесъл над 1000 концерта.

Хоровата самодейност. Началото ѝ е поставено през 1934 г., когато в ДВФ е сформирани мъжки хор от 50 души. През 1955 г. е създаден **Смесен хор**, удостоен по-късно със званието „Представителен колектив на НРБ“. Към него са сформирани Мъжка и Дамска вокални групи.

Школата по изкуствата. През 1963 г. е открита Детска музикална школа, която през 1976 г. става Школа по изкуствата. През 1978 г. е създаден Акордеонен оркестър, носител на званието „Представителен колектив на НРБ“. През 1982 г. е създаден и втори акордеонен оркестър.

От 1965 г. функционира работнически **Кино-фото клуб**. Организиран са **Есперантско дружество** и **Социално-психологическа лаборатория**. Създаден е **духов оркестър**. През 80-е години са сформирани: Вокално-инструментален състав, Група за туристически песни „Работническо ехо“, група КРБ – Казанлъшки рози и бодли.

Домът на културата в комбината

Домът на културата. През 1973 г. е открит Дом на културата, известен като „Червеният салон“ –

със зрителна зала от 475 места. До 1989 г. дейност в него развиват 21 самодейни колектива и ателие на художници. Организирант се многобройни срещи с най-големите български творци. Развива се съвмест-

на дейност с БНТ. През 1974 г. е направена първата копка на новия Дом на културата в центъра на Казанлък.

Информационните средства. Първите съобщения по заводската радиоредба тръгват през 1944 г. Към 1948 г. тя е единствена в казанлъшката околност, радиоточките са 7700. През 1949 г. излиза в. „Заводска трибуна“ – **първият в страната печатен орган**, издаван в предприятието, чийто наследник „Трибуна Арсенал“ продължава традициите и днес.

Библиотеките. След 1944 г. са организирани две библиотеки. През 1960 г. е обособена самостоятелна Техническа библиотека, най-богатата в Казанлък.

През 80-те години Библиотеката за художествена литература е най-голямата измежду предприятията в окръга.

Паметта. През 1974 г. в комбината е открит **първият ведомствен музей** у нас. През 1980 г. е открит паметник на Фридрих Енгелс. През 1983 г. е завършена подробна история – „Историческо развитие на МК „Фр. Енгелс“, обхващаща периода 1878-1983 г. Издадени са и три исторически сборника.

Спортно-туристическите дейности

Спортни дейности в ДВФ се развиват от 1926 г. През 1928 г. е създадено **първото в страната ведомствено физкультурно дружество**. През 1948 г. е учреден Работнически клуб „Торпедо“. Изградени са баскетболно и волейболно игрище и 30 волейболни площадки. През 1958 г. е изграден **първият в Казанлък стадион**, дн. стадион „Арсенал“. Изграден е и голям плувен басейн, първият е създаден в ДВФ през 1934 г.

През 1959 г. е учреден Съвет за физическа култура и спорт. До 1980 г. се развиват 11 вида спорт в над 180 отбора – 23% от работниците спортували. Заводските отбори печелят призови места и медали на спартакиади и работнически първенства.

През 1958 г. е създаден **Съвет по туризъм**. Към 1982 г. комбинатът има 5-ма отличници на БТС, 1 кандидат-майстор, 6-ма първостепенници, 32-ма второстепенници и 60 треторазрядници по туризъм.

Към **Организацията за съдействие на отбраната** са изградени: Авто-мото клуб, Стрелкови клуб, Радио клуб и Морски клуб. През 1969 г. на яз. „Георги Димитров“ е построена морска база. През 1982 г. там е проведен първият кръг от републиканския шампионат по скутеризъм за купата на МК „Фр. Енгелс“.

Манифестациите

Дефилетата на работниците от МК „Фридрих Енгелс“ в Казанлък са ненадминати по мащабност. Колоната на комбината винаги е в челото на сектор „Машиностроене“, с който стартира всяко шествие. Работниците били горди със световната популярност на своето предприятие и с успехите му в производствената и в социалната сфера.

Мария Рашкова

Продължава от стр. 1

МОДЕРНОТО МАШИНОСТРОЕНЕ НА СТРАНАТА...

Спират се на Казанлък, защото: първо, е в центъра на страната, и второ – Розовата

долина и градът са естествено защитени от две планини – Стара планина на север и Средна гора на юг. Тогава комуникациите са били такива, че планините са били сигурни огради срещу всеки противник.

Другата причина е, че по това време в Казанлък вече е имало развити занаяти. Имало е хора техничари, които са обслужвали розопродовството. Освен съоръжения за производство на розово масло, в града е имало копринени фабрики, текстилна фабрика със своите станове. Това е изисквало определена квалификация на хората, а тази квалификация била добра основа за развитието на машиностроенето – нов, сериозен отрасъл за Казанлък.

Не може да се отрече, че тогавашните управляващи са постъпили далновидно, като са преместили Арсенала с много добра перспектива именно в Казанлък под името Държавна военна фабрика. Тя е била под ръководството на Министерството на войната.

- Да не забравяме, все пак, че и самият генерал Иван Вълков е от Казанлък...

- Сигурно е имало и сантимент при вземането на това решение, но със сигурност той добре е познавал възможностите на родния си град, което не е без значение. Преместването на фабриката е причина

по-нататък и за преместването от Италия в Казанлък и на фабриката „Капрони“ – за производство на самолети. И тогава, и сега е много важен кадровият ресурс, който бил наличен в града. Започва развитието на „Капрони“, на текстила и постепенно Казанлък се превръща в един индустриализиран град. Смя да твърдя, че и досега той е най-индустриализираният град в България, основното е машиностроенето. Някъде през 1939 г., преди Втората световна война, във военната фабрика вече има 2500-2800 работници, в това число 10-15 инженери и химици. Но най-бурното развитие на оръжейното производство в „Арсенал“ започва през 1953-1954 г., когато започваме да получаваме техническа документация от бившия Съветски съюз. И на тази база се развиват производствата на определени въоръжения и боеприпаси. Тогава са изградени барутен завод, пиротехнически цехове, механични цехове, оптика, ремонтни обекти.

Преди това предприятието се занимавало основно не с производство, а с ремонти. То и „Арсенал“, каквото име получава фирмата през 1989 г., означава учреждение за съхраняване и ремонт на войсково имущество, според енциклопедията. Още при създаването

си преди 146 г. в Русе предприятието е било за ремонт, съхранение и поддръжка на

Един от напълно обновените цехове в дружеството

войсковото имущество. Като под войсково имущество се разбира всичко: от налчетата на обувките до кокардата на шапката и копчетата, оръжието, боеприпасите, взривателите, оптиката, биноклите, какво ли не. Дори полевите кухни с техните гюмове и тенджери.

Бурното развитие на заводът започва наистина след 9 септември 1944 г., когато социалистическата държава решава да индустриализира България. До 1948 г. „Арсенал“ е бил Държавна военна

„Елпром“ в Троян, ЗММ в София и в Сливен. Няма друго такова предприятие, което да е помогнало толкова много за развитието на производствената машиностроителна база на България. Наред с това фирмата е и ковачница на кадри – ръководни и изпълнителски, за цялата страна, да не говорим за Казанлък.

- Да се върнем към военното производство, с което е известен „Арсенал“ днес?

- Както казах, през 1953-1954 г. започва производството на военни изделия, което се развива досега. „Арсенал“ се превръща в основния производител в региона, на Балканския полуостров, на оръжия и боеприпаси, удовлетворяващи основно сухопътни войски, които на практика са основата на всяка една армия. При нас номенклатурата е много голяма. Най-грубо казано, специалистите от военните министерства, които идват, за да поръчат различни неща, при нас могат да намерят повече от половината продукти, които ги интересуват. Естествено, танкове не правим, но що се касае до масовите въоръжения от типа на пистолети, автомати, картечници, гранатомети, безоткатни системи, ракетно-стволни системи и абсолютно всички боеприпаси за тях, а и не само за тях, всичко това ние го произвеждаме.

Когато бяхме държавно предприятие и под влиянието на Съветския съюз, ние бяхме задължени да не променяме абсолютно нищо от това, което бяхме получили като документация. Наука, техниката вървяха напред, но ние нямаше шанс да вкарваме някакви новости. След приватизацията през 1999 г., когато взехме нещата в свои ръце, промяната във всички оръжия и боеприпаси за нас вече е максимално възможна в посока по-добра технологич-

ност, по-голяма ефективност, но без за се нарушава функционалността. При нас това сега се прави непрекъснато, то е процес. Например, произвеждаме оръжия и на стандартите на бившия Варшавски договор, и на НАТО – това ни дава по-голяма възможност да търгуваме според търсенето. В това отношение сме страшно гъвкави.

Не съм ги смятал, но след приватизацията сме вложили в „Арсенал“ повече от 200 милиона лева и няма да спираме. Мога да обобща, че след 1944 г. се направиха много неща, но такава бурно развитие, като сегашното, в „Арсенал“ не е имало. Бих го опиричил на избухнал вулкан. Такова нещо историята на фирмата не помни. Причината е, че сега вече кадрите, с които разполага „Арсенал“, позволяват това да стане.

Характерна особеност за нашето производство е, че за разлика от много други производители, ние на практика си

Новият завод в Стара Загора

правим сами всички детайли, сборки и под сборки, необходими за нашите изделия. Почти нямаме кооперация, единствено поръчваме и купуваме неща, които нямат характер на въоръжение: дървени сандъци, картонени опаковки, кутийки, текстилни ремъци, калъфи... от този род неща.

- Как изглежда кадрово фирмата? От доста години сте най-големият работодател в България?

- Персоналът ни наблягава 10 хиляди души. Наистина най-малко от 15 години сме най-големият работодател в България. Ресурст на Казанлък е изчерпан отдавна от нас, имаме стотици хора, които ги караме на работа от Стара Загора, Калофер и Карлово. Габровци има, и сливенци работят тук, малко хора от Смолянско. Който търси поминък, намира добър поминък в „Арсенал“. По показател средна заплата в машиностроенето пак сме на първо място. Тя се променя постоянно. Не е тайна, в момента е над 2200 лева.

Правим възможно да си „произвеждаме“ и кадри. Със съдействието и на местната

власт открихме в Казанлък филиал на Технически университет – София, имаме специално разработена студентска Стипендиантска програма. Грижим се за дуалното обучение на машиностроители в средните училища, учениците провеждат практиките си при нас. От години имаме работнически семейства, в които поне три поколения работят в „Арсенал“. Такова е и моето семейство.

Сега купихме в Стара Загора бившия завод „Светлина“ с идеята да изнесем там правата на детайли за нашето оръжейно и боеприпасно производство, които не се контролират от служба КОС – Контрол върху общественноопасни средства, защото това са най-

нормални машиностроителни детайли, които не са опасни. Целта ни е да използваме в този завод като работници хора, които евентуално ще бъдат съкратени заради Зелената сделка и реформите, които предстоят в комплекса „Марица Изток“. Вече сме монтирали голяма част от оборудването и продължаваме. Амбицията ни е оборудването да бъде максимално автоматизирано, като се използват роботи-манипулатори. Когато всичко е готово, там ще се работи по 24 часа в денонощието, 7 дни в седмицата, защото оборудването е много скъпо и трябва да се използва

максимално. Старозагорската ни инвестиция нараства – ако вземем вече с покупката на завода, общо надхвърли 10 милиона евро.

- Известни сте и със социалната си политика?

- И по оценка на синдикатите няма друга такава социална политика на предприятие в България. Оставяме настрана заплатите. Ние даваме и ваучери в максимален размер, които са двойни за Великден, Празника на „Арсенал“ и Коледа. Поевтиняването на храната в столовете е такова, че те на практика работят без печалба. Отделно от това, наши работници почитат безплатно със семействата си на морето в нашата станция в Несебър. Направихме специален сладкарски цех, защото при нас е традиция всеки рожденик от персонала да получава подарък по една тортика. 10 хиляди работници – 10 хиляди торти на година. Подпомагаме наши кадри или членове на семействата им при здравословни проблеми, подкрепяме редица каузи с обществена значимост в Казанлък и общината.

- Следвайки символиката, за 100 години на „Арсенал“ в Казанлък дарихте 100 хиляди лева за Празника на розата '2024. Какво друго да очакваме за юбилея?

- Няма да разкрива подробности, освен това, че на 27 септември ще бъде кулминацията на тържествата, когато е Денят на отворените врати в „Арсенал“. Всички са добре дошли. Празнуваме на заводския стадион, гостите могат да разглеждат музея и шоурума на дружеството. Фирменият празник е мащабен и се превръща в празник за града и общината – миналата година в този ден бяха издани 170 хиляди кебапчета и изпити 15-16 тона бира. По случай юбилея ни юбилей тази година се организира и вече се провеждат редица инициативи, предстоят още приятни изненади за хората от Казанлък и региона.

Ваньо Стоилов, 24 часа

Обновеното пространство пред фирмения музей

фабрика, след това заводът става граждански и минава към Министерството на промишлеността. Получава името на Фридрих Енгелс. Започват да му възлагат други задачи. Например, усвояване и производство на акумулатори. Първите български акумулатори са произведени тук, после технолози, конструктори и машини са преместени в Пазарджик. Също и първите два дизелови мотора са направени тук, преди във Варна да построят завод за тях. Преди да бъде прехвърлено в Пловдив, сглобяването на първите български автомобили „Булгар Рено“ също е било в Казанлък. На „Арсенал“ се възлага усвояването и производството на първите стругове, фрези, бормашини. Тук са направени и първите електрически двигатели, първите големи пружини за вагони и кола за тях. В този смисъл „Арсенал“ е майка на българската индустрия. Защото много производства започват тук, преди да бъдат разпръснати из страната, където се раждат нови заводи, като

Фирменият стадион и паркингите за автомобилите на арсеналци

ност, по-голяма ефективност, но без за се нарушава функционалността. При нас това сега се прави непрекъснато, то е процес. Например, произвеждаме оръжия и на стандартите на бившия Варшавски договор, и на НАТО – това ни дава по-голяма възможност да търгуваме според търсенето. В това отношение сме страшно гъвкави.

„АРСЕНАЛ“ АД – Казанлък**Предлага работа**

в заводите на дружеството в Казанлък и Мъглиж и в новия си завод в Стара Загора

Средна работна заплата над 2200 лева, допълнителни стимули, широка гама социални придобивки

Средната работна заплата в Завод 3 и Завод 4 на „Арсенал“ АД е над 2450 лева. За всички новопостъпили в тези заводи се предоставят допълнителни финансови стимули

Търсят се:

- * Конструктори
- * Инженери - производство
- * Електромонтьори
- * Машинни монтьори
- * Машинни оператори ММ с ЦПУ
- * Монтьори поддръжка инсталации и оборудване
- * Настройчици ММ с ЦПУ
- * Окачествители, производствен контрол
- * Стругари
- * Фрезисти
- * Шлайфисти
- * Шлосери

Свободните работни позиции могат да се видят на фирмения сайт:

<https://www.arsenal-bg.com/jobs> Желаящите да кандидатстват за позициите могат да изтеглят документи от сайта на „Арсенал“ АД www.arsenal-bg.com/kadri, да ги получат от **Офис № 1 „Пропуски“ на Централния портал в гр. Казанлък от 07.00 до 17.00 часа** или от **Офиса в гр. Стара Загора, намиращ се на бул. „Цар Симеон Велики“ № 118**. Попълнените документи могат да бъдат изпратени на електронен адрес: kadri@arsenal-bg.com, да бъдат подадени в **град Казанлък, бул. „Розова долина“ № 100 - Офис № 4**, или в **Офиса в гр. Стара Загора, бул. „Цар Симеон Велики“ № 118**.

Работно време на Офис № 4 в Казанлък: **всеки работен ден**.
Работно време на Офиса в Стара Загора: **всеки работен ден от 9.00 до 18.00 часа, в събота – от 10.00 до 14.00 часа**.

Тел. за контакти: +359 882 987799, +359 882 987754,

+359 431 57 747, +359 431 57 072;

E-mail: kadri@arsenal-bg.com

КУРСАНТИ ОТ ШУМЕН: ВПЕЧАТЛЕНИ СМЕ

Деветима курсанти от Военния факултет „Артилерия, ПВО и КИС“ в Шумен посетиха „Арсенал“ - Казанлък в края на май. Факултетът е към Националния военен университет „Васил Левски“. Бъдещите офицери от специалността „Артилерия и артилерийско въоръжение“ се запознаха с новите технологии и процесите, свързани с производството в дружеството – от обработката на детайлите до монтажа на готовите изделия. Те разгледаха и арсеналския музей и се запознаха с миналото и развитието през годините на най-старото промишлено предприятие в страната. Момчетата и момичетата от факултета наблюдаваха и изпитването на боеприпаси от редовното производство на полигона край Дунавци. Групата води проф. д.т.н. инж. Красимир Калев, който е дългогодишен преподавател по специалността „Вътрешна и външна балистика“ в Шуменския факултет. Посещението на курсантите е част от обучението им, което в четвърти курс включва стажове в българските предприятия от отбранителната промишленост. Освен в Казанлък, те са посетили и военните заводи в Русе, Велико Търново и Сопот.

Гид на гостите бе конструкторът инж. Николай Куцаров, един от най-големите пазители на арсеналската история, който е много добре запознат с производствените процеси. „Видяхме, че тук се работи на високи обороти, има много нова съвременна техника. Изключително сме впечатлени от показаното, включително и от една обикновена операция, като производството на патрони. Никога не сме си представяли, че толкова много операции са необходими за направата на един патрон, а патрони се изработват стотици в минута. Интересни бяха и изпитванията на полигона. Всичко, което научихме при този стаж, ще ни бъде много полезно в бъдещата ни дейност“, споделиха младежите.

От 10 до 16 юни „Арсенал“ АД ще посрещне и курсанти от Висшето военновъздушно училище „Георги Бенковски“ в Долна Митрополия.

Курсантите пред музея на „Арсенал“

Текст и снимка Димитър Бахчеванов

„АРСЕНАЛ“ АД Казанлък

Търси да назначи

- Инженер-конструктор - Машинен инженер;
- Инженер - Ремонт на машини и оборудване;
- Електроинженер - КИП и А;
- Инженер - Хидравлика и пневматика;
- Инженер - Автоматизация на производството;
- Инженер - Химик;
- Инженер - Електроника.

Желаящите да кандидатстват могат да изтеглят документи от сайта на „Арсенал“ АД www.arsenal-bg.com/kadri, да ги получат от **Офис № 1 „Пропуски“ на Централния портал на дружеството - Казанлък, бул. „Розова долина“ № 100**, или в **Офиса на „Арсенал“ АД в Стара Загора - бул. „Цар Симеон Велики“ № 118**.

Попълнените документи могат да бъдат изпратени на електронен адрес: kadri@arsenal-bg.com

или подадени в посочените офиси в Казанлък и Стара Загора.

Позициите, за които „Арсенал“ АД търси работници и специалисти, са публикувани на фирмения сайт: <https://www.arsenal-bg.com/jobs>

Тел. за контакти: 0882987799; 0882987754; 0431/57747;

e-mail: kadri@arsenal-bg.com

„АРСЕНАЛ“ АД – КАЗАНЛЪК

търси да назначи за нуждите на

Инструменталния завод работници по следните професии:

Телефон за контакти: 0885 079 187

1. Шлайфист;
2. Стругар;
3. Фрезист;
4. Шлосер-инструменталчик;
5. Координатчик.

- Изисквания:
- Завършено средно образование;
- Умения за самостоятелна работа по професията.

ФК „АРСЕНАЛ – 2000“ ПРИЕМА ДЕЦА И ЮНОШИ

Клубът предлага прекрасни условия за тренировки, обновена спортна база, осигурена екипировка, чудесно поддържан фирмен стадион „Арсенал“.

**За информация и записвания:
0882474101, Станислав Пехливанов**

Желаящите да кандидатстват за позициите могат да изтеглят документи от сайта на „Арсенал“ АД www.arsenal-bg.com/kadri или да ги получат от **Офис № 1 – Пропуски, на Централния портал, от 07.00 до 17.00 часа**.

Попълнените документи могат да бъдат изпратени на електронен адрес: kadri@arsenal-bg.com или подадени в **град Казанлък, бул. „Розова долина“ № 100, Офис № 4**.

Работно време на офиса: всеки делничен ден.

Тел. за контакти: 0431/57747

ГОРДЕЯ СЕ, ЧЕ „АРСЕНАЛ“ Е ГЕНЕРАЛЕН СПОНСОР НА ПРАЗНИКА НА РОЗАТА

Каза инж. Николай Ибушев на тържествената церемония по издигане на националното знаме в Деня на Казанлък. В специално видеообръщение той поздрави казанлъчани и гостите на града и по време на коронасването на Царица Роза '2024 Неделина Неделчева

„Горд съм, че „Арсенал“, най-големият работодател не само в региона, но и в България, фирма със световно признание, която преди точно 100 години се установява в Казанлък, е генерален спонсор на Празника на розата '2024!“, подчерта инж. Николай Ибушев, генерален директор на „Арсенал“ АД и Почетен гражданин на Казанлък, в поздравителното си слово по време на тържествената церемония по издигането на знамето на Република България за Деня на Казанлък – на 31 май на площад „Севтополис“. „В лицето на арсеналското ръководство и ръководството на Общината е налице една симбиоза в полза на Казанлък, – изтъкна още инж. Ибушев. – Горд съм с този уникален празник в Долината на розите и тракийските царе, който вече 121 години събира с аромата на маслодайната роза своите жители и гости от страната и целия свят, за да се радват на красотата!“. Той пожела на присъстващите на церемонията Царица Роза

'2024 Неделина Неделчева и нейните подгласнички Елена Николаева и Мариам Григорова да носят по света с чест

работи и твори“. „За мен това е най-хубавият град, гордея се, че всички мои гости от България и света са впечат-

Инж. Николай Ибушев привества казанлъчани и гостите при издигане на знамето

славата на родния Казанлък, който той нарече „град, пълен с живот, един от най-хубавите български градове, красив и ухаещ на рози, в който се

тлени от това, което откриват тук“, каза още инж. Ибушев, който отчете и нарастващите български градове, красив на града като много добър

туристически център. Той пожела много лично и семейно здраве, щастие и успехи на всички хора – в името на Казанлък и на България, и благодари на гражданите с думите: „Всичко е благодарение на вас, казанлъчани!“.

Поздравлението на генералния директор на „Арсенал“ бе предствено от словото на кмета Галина Стоянова, която очерта пред множеството перспектива от още четири години работа в полза на града. „Ние не мислим от днес за утре, а полагаме една основа на истински европейски град, не само в нашите, но и в представите на гостите и партньорите ни от ЕС и света, защото Казанлък не е само град на машиностроенето, той се развива във всички посоки“, – подчерта Стоянова, която изтъкна някои постижения от последните години, сред които Техническият колеж в Казанлък към ТУ – София, откриването на археологическия комплекс „Светът на траките“, осъществяването на предстоящи проекти като санирането на 18

нови жилищни сгради и бързото одобрение на проекта на общината по Плана за възстановяване и устойчивост. „Хората тук работят здраво, с много кураж, сили и вяра“, – каза още кметът Стоянова, която благодари на всички за усилията, вложени в полза на Казанлък – от народните представители, областния управител и общинските съветници, през ръководителите на общинските културни институти, фирми и учебни заведения, до отделните граждани, останали в родния град или мимолетци за него далеч от страната. „Поклон пред вас! Честит празник!“, – заключи словото си Стоянова.

Церемонията и тази година бе съпроводена от тържествен водосвет за благоденствието на казанлъчани, извършен от Н. Впр. Старозагорския митрополит Киприан в съслужие с епархийски свещеници. Негово Високопреосвещенство пожела на казанлъчани единение, мирни и благоденствени години и радост за всички, като нарече Казанлък „град на мира“.

Почетният гражданин Стефан Саранделчев: ДА ЖИВЕЕ КАЗАНЛЪК!

Той благодари на съветниците от „Алтернативата на гражданите“, които направиха предложението до Общинския съвет за неговото удостояване

На тържествена сесия на Общинския съвет юристът Стефан Саранделчев бе официално удостоен със

Стефан Саранделчев благодари за признанието

званието „Почетен гражданин на Казанлък“. Отличението му бе връчено от кмета на общината Галина Стоянова в Деня на Казанлък. Саранделчев е познат като зам.-председател на Старозагорския окръжен съд, председател на Търговското отделение на съда, с общо 29 години съдийски стаж. Автор е на 10 книги с факти от историята на родния град и казанлъшкия край. Общественник е от младостта си и още в зората на демократичния преход е ангажиран на природната среда. Родолюбец, пазител на историята, изследовател, краевед. Известен с изумителната си скромност и човечност, юристът призна пред множеството на тържествената сесия, че си остава верен казанлъчанин с родова ис-

тория от седем поколения назад и пожела на съгражданите си да обичат Казанлък, да пазят традициите на миналото, да се борят за доброто му настояще и да мислят за бъдещето му, като преодеяват лични, тяснопартийни и всякакви пристрастия за благо на града си, защото: „Казанлък трябва да бъде над всичко!“. Стефан Саранделчев сподели, че приема отличението с възлнение, за-

делчев сподели, че приема отличението с възлнение, защото седмте звука, шестте букви и трите срички „Казанлък“ са неговият обичан град, на който е отдал живота си, неведнъж отказвайки работа и жителство другаде.

За удостояването си със званието „Почетен гражданин на град Казанлък“ Саранделчев специално благодари на групата съветници от Коалиция „Алтернативата на гражданите“, които направиха предложението. Благодарности отпрати и към редколегиите на вестник „Трибуна Арсенал“, който отразява през годи-

ните неговите родолюбиви дела. „Да живее Казанлък!“, заключи в словото си след връчването на отличието награденят юрист. Той бе поздравен от генералния директор на „Арсенал“ инж. Николай Ибушев, също Почетен гражданин на Казанлък: „Гордея се, че редом с нас е Стефан Саранделчев, който искрено ни развълнува със своята пламенна реч за Казанлък. Благодаря! Продължавайте да бъдете пример за всички в нашия град!“.

Още един казанлъчанин беше удостоен след предложението до Общинския съвет от „Алтернативата за гражданите“ – ултрамаратонецът Ради Милев. Той благодари за честта да бъде вписан в

нов старт на Ради Милев е след три месеца за Светов-

Кметът Галина Стоянова награждава Ради Милев

760 похода, състезания и излети, маркирало няколко десетки планински пътеки и маршрути, организиращо посещенията от 2001 г. до сега на 1520 български обекта.

На тържествената сесия, проведена в залата на ИМ „Искра“ и Художествената галерия, присъстваха общинските съветници, сред които цялата група на „Алтернативата за гражданите“, Почетни граждани на Казанлък, включително треньорът Петър Рахманиев, вписани в Почетната книга, депутати, Старозагорския митрополит Киприан, областният управител Ива Радева, началникът на Регионалното управление на образованието Милена Йолдова, кметът на Пирорско Иван Гайков, председател на Италианската асоциация на лютиерите проф. Гуалтиеро Николони, директори на държавни, общински и областни институции, кметове на населени места, делегации от поборатимените с Казанлък чуждестранни градове.

Децата от вокалната група на Детска градина „Буратино“ в „Арсенал“ с ръководител Ванина Колева изпълниха песните „Аз съм българче“ и „Светът е чудесен“. **Страницата подготви Диана Рамналиева**

Инж. Николай Ибушев поздравява новия Почетен гражданин

Почетната книга, шеговито отбелязвайки, че може би му е още рано, защото още продължава да бяга: „Още не съм пенсионер в дългите бягания“. Първият сериозен

благодари за отличието и впечатли публиката на тържествената сесия с кратък отчет в числа за дейността на 122-годишното ТД „Орлово гнездо“, организиращо 11

АРОМАТ НА РОЗИ, УСМИВКИ, НАСТРОЕНИЕ

Шествието, окъпано в розов цвят

... и розова вода

121-ият Празник на розата събра на 2 юни хиляди жители и гости на града от страната и чужбина. Карнавалното дефиле е най-очакваното събитие в празничната програма. Точно в 12 часа, със звука на сирените, всички присъстващи на събитието отдадоха почит към поета революционер Христо Ботев и загиналите за свободата на България.

Малки и големи участници в най-голямото карнавално шествие в България преминаха по централния булевард на Казанлък, водени от Царица Роза '2024 – Неделина Неделчева и подгласничките и Елена Николаева и Мариам Григорова, придружени от малките принцеси на розата. След тях в различни тематични блокове преминаха представители на детски градини, училища и читалища в общината, спортни, фолклорни и други състави. Участниците в пъстроцветното шествие показаха интересни костюми, медали и купи, кукерски маски, тракийски одежди, а розовият цвят и пръските с розова вода създадоха невероятна атмосфера. Паралимпиецът Ружди Ружди и ултрамаратонецът Ради Милев също се включиха в дефилето. В редиците бе и популярният историк и автор на документални филми от целия свят проф. Бетани Хюз, която прави предаване за съкровищата на България. В словото си кметът на Казанлък Галина Стоянова припомни за пионерите на розопроизводството – фамилиите Орозови, Папазови, Христови, Шипкови, подчерта качеството на българското розово масло, неговата защита като естествен продукт и благодари на днешните розопроизводители. „Празникът на розата не може да се види, той трябва да се почувства, – каза министърът на образованието Галин Цокъв. – Днес градът е преподаване на българските ценности като трудолюбие, упоритост, любов към българската природа – ценности, които възпитават и образуват всяко българско дете“. А Царица Роза призова казанлъчани да съхранят духа на великолепния празник, който по традиция завърши с български хора.

Сн. kazanlak.com

Децата на ДГ „Буратино“

Малките плувци от Клуб „Антим Спорт“

25 прекрасни принцеси на розата

Незабавими подаръци от генералния спонсор на Празника на розата '2024 г. – „Арсенал“ АД, получиха всички 25 красавици от общинските детски градини на Казанлък, които завладяха голямата зала на фирмения Дом на културата със спектакъла „Принцеси на

ката от деца, родителите и детски учители през вълшебството на цветята и тяхната кралица – розата. Сцената, изпълнена с нежност и приказна магия, разказа в няколко танца една приказка за красотата и доброто. Директорките на ДГ „Буратино“ на територията на „Арсенал“ – Гергана Палиева, на ДГ „Пчелица“ – Надежда Цочева, и на ДГ „Еделвайс“ – Виктория Мутафчиева, и музикалните ръководители Ваня Колева, Румелия Христова и Мариана Михайлова-Генова, са в основата на целия спектакъл – автори на сценария,

розата“ на 1 юни вечерта. Увлекателният сюжет по приказката „Цветята на малката Ида“, със специ-

хореографи и режисьори.

„Всички ние, които сме усещали мощта на „Арсенал“, която винаги е

полното участие на Царица Роза '2024 и нейните подгласнички, поведе публи-

била факт през неговата стогодишна история и е била неразривно свързана с нашия град – Казанлък, благодарим! Доказателство за подкрепата в осъществяването на всички големи събития на града през цялото вековно съществуване на „Арсенал“ са и днешните подаръци за нашите малки слънца, както и възможността да ползваме безвъзмездно базата на фирмения Дом на културата!“, казаха организаторите на спектакъла. Участниците в него благодариха на основния спонсор на Празника на розата 2024 – „Арсенал“ АД, и неговия генерален директор, Почетният гражданин на Казанлък инж. Николай Ибушев, като сърдечно пожелаха: „Още много по сто!“.

Диана Рамналиева

И царският влак пристигна в Казанлък

МИЛЕНА ЖЕЛЯЗКОВА: КОРОНАТА ѝ ОТИВА

Милена Желязкова е Царица Роза '2010. Очарователната абитуриентка бе избрана на традиционния конкурс, който се провежда в Казанлък от 1968 г. Конкурсът спектакъл събира най-хубавите и смели момичета на града, завършващи средното си образование в съответната година, в една спортсменска надпревара за царската корона.

Милена Желязкова е възпитаничка на СУ „Екзарх Антим I“ с профил „Английски език“. Към днешна дата талантливата казанлъчанка има успешна кариера в рекламния бизнес, което ѝ позволява да контактува с фирми и компании във всички краища на света. И, разбира се, тя е едно от красивите лица на Казанлък, които неизменно свързваме с „Арсенал“. Милена е дъщеря на Живко Желязков, комендант на дружеството – човек с огромна служебна отговорност, винаги усмихнат и носещ настроение с невероятното си чувство за хумор. Живко Желязков е един от най-верните приятели и коректни партньори на в. „Трибуна Арсенал“, за което му благодарим от все сърце.

УСПЕХИ НА ДЮФТС „АРСЕНАЛ“

През 2024-а Детско-юношеският фолклорен танцов състав (ДЮФТС) „Арсенал“ навършва 40 години. Създаден като школа към работническия колектив на „Арсенал“, от 1989-а той е под ръководството на Ваня Минчева. В годишния традиционен празничен концерт, посветен на Деня на българската азбука, просвета и култура и славянската книжовност и воден от Атанас Хътов, състоял се на 23 май в Дома на културата „Арсенал“, се включиха 130 деца от всички формации. Те изпълниха танци

от различни фолклорни области на България. Концертът завърши с възторженото изпълнение на химна „Върви, народе възродени“. През април арсеналските малки танцьори се завърнаха с плакет от фестивала „От Лазаровден до Великден“ в казанлъшкото село Черганово. Тази година събитието привлече над 100 формации и в него се включиха 11-12-годишните от Малкия концертен състав и Голямата школа на арсеналския ансамбъл. Малкият концертен състав и Представителният младежки фолклорен танцов състав спечелиха първо място във втора възрастова група сред общо 17 участници в 7-то издание на „Люлякова ръченица“ – Ловеч през м. май. Ансамбълът участва и в Празничното дефиле в Казанлък на 2 юни. На 7 юни децата от Голямата школа и Малкия концертен състав заминаха за гръцкия град Офринио, където ще танцуват 3 дни. През лятото Младежният концертен състав ще участва в Международния фолклорен фестивал в турския град Аташакир.

Продължение от стр. 1

НАРОДНИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ ОТ ГЕРБ - СДС: „АРСЕНАЛ“ Е...

Дискусиата обхваща теми, свързани с професионалното и висшето образование, качеството на обучение и подготовката на способни и квалифицирани за работата си млади хора. Бившият министър на образованието и науката Красимир Вълчев заяви, че приемът във висшите училища трябва да е съобразен с потребностите на икономиката.

„Най-сериозното предизвикателство днес е недостигът на специалисти в много сфери. Трябва да насърчим желание-

то на учениците да се насочват към техническите специалности. Освен матурата по математика, трябва да се обмисли и възможността да се полагат такива по физика и химия. Трябва да е ясно, че страната няма как да просперира, ако нямаме индустрии с висока добавена стойност, а това може да се случи само с подготвени кадри“, каза Красимир Вълчев.

Илиана Жекова, която беше дългогодишен директор на Бюрото по труда в Казанлък, също подчерта огромното значение

на дружеството за града, за общината и за целия регион. Затова и тримата народни представители заявиха своята

безусловна подкрепа да търсят решения на проблеми, свързани с отбранителната индустрия. Те са категорични, че ще работят целенасочено за създаването на закони, които да помагат за развитието на предприятията, които са стратегически за националната ни сигурност, като „Арсенал“, и са от изключително значение за българската икономика. „Срещи като тази са много ползотворни за нас, за да знаем как да съберем най-ефективно интереса на бизнеса, на държавата и на хората, които се трудят в тази важна за страната ни сфера“, подчертаха още народните представители.

Юлия Младенова

ВПЕЧАТЛЯВАЩО УЧАСТИЕ НА „АРСЕНАЛ“ В „ХЕМУС '2024"'

За пореден път „Арсенал“ АД – Казанлък, е сред основните участници в Международното изложение за отбранителни продукти и услуги „Хемус“. През 2024 година се навършват 29 години от първото му издание. То се провежда в Международния панаир, като тази година стартира на 5 и ще продължи до 8 юни. Както досега, и на това изложение „Арсенал“ се представя впечатляващо, с изключително богата гама от своята продукция – различни видове специални изделия, боеприпаси, макети на съоръжения. Шандът на „Арсенал“ е разположен вър-

ху 49 кв. м площ в Палата № 3 на Международния панаир в Пловдив, заемайки едно от централните места в павилиона на Сдружение „Българска отбранителна индустрия – акад. Стефан Воденичаров“. Официалното откриване бе на 5 юни, като в програмата му са вклю-

чени редица събития, които ще заинтересуват участници, гости и посетители на изложението. Освен с авторитетното си представяне в „Хемус '2024“ най-голямата българска компания в сектор „Машиностроене“ осигурява и посещение на свои специалисти в различни сфери, които да се запознаят с новостите в отбранителната индустрия, представени от участващите фирми изложители от страната и света.

С решение на Министерския съвет на Република България от 1995 г. е създадена Специализирана международна изложба за отбранителна техника „ХЕМУС“,

която се провежда веднъж на две години. Разположено на кръстопътя между Изтока и Запада, Севера и Юга, най-голямото българско изложение на отбранителни продукти и услуги – „ХЕМУС“, със своята над 29-годишна история на богат опит, традиции и успех, предлага уникални възможности за съчетаване на интересите на националните институции, въоръжените сили, българската отбранителна индустрия, европейските и международните производители и потребители, научните институции и академичната общност.

Юлия Младенова

ПРОФ. ПЕНЧЕВ ПРЕДСТАВИ „СТОПАНСКА БЪЛГАРИЯ“

Най-новата книга на проф. д. и. н. Пенчо Пенчев „Стопанска България 1879 – 2008“

Проф. Пенчев в ЛХМ „Чудомир“

събра историци и пристрастни към историческите достоверни четива казанлъчани в ЛХМ „Чудомир“ на 30 май. Проф. Пенчев, ръководител на катедра „Политическа икономия“, председател на Общото събрание и завеждащ университетското издание в УНСС, е от Казанлък. Родният му град, по традиция, е първото място след София, където той среща публиката с новите си книги.

„Стопанска България 1879 – 2008“ е научно обоснован разказ за икономическите факти и процеси в новата българска история след Освобождението до кризата през 2008 г. Подходът на автора в представянето на съдържанието е отново в ползването на разбираем и увлекателен език, с който той леко и неусетно води читателя през десетилетията – в събития, личности и тенденции. Книгата представи директорът на Исторически музей „Искра“ д-р Момчил Маринов. Срещата премина в запомняща се дискусия, от която публиката не искаше да си тръгне.

Проф. Пенчев е автор на най-сериозното научно изследване на родния си край в своята докторска дисертация „Казанлъшкият край през Възраждането“, издадена от Фондация „Чудомир“ през 2005 г., както и на „Дунав мост“, „Минало несвършено“ и „Пътеводител на историческия стопаджия“ и др. Има десетки публикации в наши и чуждестранни издания, чете лекции в европейски университети.

Диана Рамналиева

ОТБОРИТЕ НА ЗАВОД 0 - № 1 В СПОРТНИТЕ ТУРНИРИ

Отборите на Завод 0 доминираха в пролетните спортни турнири, проведени под егидата на Синдикалния комитет на КНСБ в „Арсенал“ АД по повод 100-годишнината от установяването на дружеството в Казанлък. Наесен, преди фирмения празник, ще бъдат организирани още спортни състезания.

В турнира по футбол, който стартира на 13 май, взеха участие шест отбора. Безспорният фаворит в последните години – тимът на Завод 0, категорично се наложи над съперниците си и зае първото място, с 15 точки актив. За следващите призови места имаше сериозна битка. Тя се реши в последния мач, на 3 юни, когато тимът на Завод 6 се наложи с 5:0 над колегите си от Завод 1. Така, с една точка, изпревариха Завод 5 и станаха втори, с общо 10 точки. Следващите в класирането са отборите на Завод 1, Завод 3/150 и Завод 3/120/110. За първи път съперниците играха по нова система – всеки срещу всеки, като крайното класиране се определило по спечелените точки и головата разлика.

През май се проведеха и други два пролетни турнира. Във

волейболната надпревара отново победител е Завод 0, следван от Завод 5 и Завод 1. В дамския турнир по народна топка участваха два тима. Победител стана отборът Завод 5, втори – от Завод 1.

Димитър Бахчеванов

Честит юбилей на Пенка Начева, началник ИО в Завод 4!

Чувствай се горда, че днес навършваш 50 години, защото всяка година е белязана с лични успехи, нови знания и придобит опит.

Нека това е началото на нови върхове, нови възможности, нов живот!

А здравето и късметът да са неизменен твой спътник до всеки следващ юбилей!

С много обич и уважение:
Отдел 4/105

МАРА ПЕНКОВА

Казанлъчанката, създава Столичния куклен театър

Мара Пенкова /1894-1959/ е българска актриса. Играла е в **Софийския народен театър**. През 1946 г. с лични средства основава **Детски куклен театър, дн. Столичен куклен театър, на който до края на живота си е директор и художествен ръководител**. В него за първи път у нас е използвана ръкавичната кукла. През 1942 г. Пенкова учи куклено майсторство в Мюнхен, след което се доуспева в Виена. Своите познания представя в **огромен брой доклади, в студията си „Кукленият театър в чужбина и у нас“** и в книгата си **„Куклен театър“**. **Постановчик е на много куклени спектакли: „Татунчо и змеят“ – първата постановка в създадения от нея театър, „Вълшебният галаш“, „Момче и вятър“, „Червената кокошчица“, „Пепеляшка“, „Чудната къщичка“ и др.** Мара Пенкова е първият наш творец, донесъл обществено признание на българския куклен театър. Удостоена е със звание „Заслужила артистка“, носителка е на **орден „Кирил и Методий“**, **лауреат е на Димитровска награда**. През 2024 г. се навършват 130 години от рождението и 65 години от смъртта на Мара Пенкова.

Пенкови. Мара Георгиева Пенкова-Старша е родена на 27 ноември 1894 г. в Казанлък в артистично семейство. Баща ѝ – Георги Пенков, е известен фотограф, един от основателите на художествената фотография у нас. Майка ѝ – учителката Мария Владева, е първата българка, изпълнила през 1898 г. женска роля на театрална сцена – на Луиза в „Коварство и любов“ в читалище „Искра“. Брат на Мара Пенкова е известният художник, сценограф и дизайнер Иван Пенков. По-малката ѝ сестра – Мара Пенкова-Младша, е актриса, основала с помощта на Чудомир „Театър за селото“.

Артистка. Мара Пенкова-Старша е сред участниците в един от най-интересните експериментални театри между двете световни войни – „Театър-Студия“ на Исак Даниел. През 20-те години на XX век тя е и сред първите актьори на Кукления театър към „Славянска беседа“. По-късно е актриса в Народния театър, където играе дълги години. Ролите ѝ не били от най-главните, но с таланта и хумора си тя ги правела характерни и яри.

Обучението в чужбина. Мара Пенкова е първият български куклен деец, който, със съдействието на Министерството на просвещението и Народния театър, е изпратен през 1942 г. с държавна стипендия в Мюнхен, Германия, за да овладее изкуството на кукления театър. След това актрисата се обучава във Виена – при реформатора на кукленото изкуство проф. Р. Тешнер, създател на прекрасни спектакли с кукли. Специализацията ѝ продължава година и половина.

Пенкова се завръща с пиеси, преведени от нея, с двутомната история на световния куклен театър на Макс фон Боен, с усвоена техника за водене на различни системи кукли: марионетки – кукли на конци, направлявани от актьорите; петрушки – кукли като ръкавици, които се нахлузват на ръката на актьора; явайки – кукли с щетки, с помощта на които актьорът насочва движенията на ръцете им – те се сгъват в китката, лактите и раменете. Най-разпространени са на остров Ява, откъдето идва названието им.

Основателят на нов куклен театър. Откривателски дух на Мара Пенкова и вкусът ѝ към експеримента търсят нещо ново, в което да приложи всичко на-

учено. И тя взема своето смело и нестандартно решение. През 1945 г., с финансовата подкрепа на Христо Мерджанов, неин роднина, Пенкова влага всичките си спестявания, за да учреди един нов и по-различен куклен театър от съществуващите до момента у нас. Основаният от нея Детски куклен театър се намирал в сградата, в която днес е Сатиричният театър. Помагат ѝ брат ѝ – Иван Пенков, арх. Георги Трендафилов – основател и ръководител на сценографския отдел към Художествената академия, и неговата съпруга – Надя Трендафилова, детска писателка и драматург към Радио София, Александър Райчев – композитор, и студенти от Вишето театрално училище.

Официалната премиера на театъра е на 21 април 1946 година. През с. г. Пенкова напуска Народния театър и се посвещава на своя Детски театър. До края на живота си – 6 юни 1959 г., тя е и директор, и негов художествен ръководител. Скоро той приема името „Хопчо и Тропчо“. След две години, със субсидия от държавата, се трансформира в Колективен куклен театър, който получава статут на първия държавен професионален театър в България. После става Софийски куклен театър, Народен куклен театър, а

през 1961 г. – Централен куклен театър. В наши дни, от 2003 г., е Столичен куклен театър. Първата международна проява на театъра е през 1958 г. в Букурещ. **Хопчо и Тропчо.** „Хопчо – аз, Тропчо – аз, пеem с ясен глас!“ пеели артистите зад паравана,

представяйки двамата симпатични герои. Хопчо и Тропчо, кукли в народни носии, с потури, с червени пояси и смешни физиономии, се появяват още в първото представление на кукления театър на Мара Пенкова – „Татунчо и змеят“, на което самата е постановчик. Пиеската е написана от Надя Трендафилова. Не са запазени снимки от този първи спектакъл, но се знае, че художници на театъра са били Иван Пенков и арх. Георги Трендафилов.

Дълги години тези два персонажа били конферансиета или коментатори между отделните картини и в антрактите. Някои от представенията започвали и завършвали с тях, те забавлявали и минуващите по улиците.

Идеята за създаването им е на Мара Пенкова – по подобие на традиционните европейски герои Пънч и Джуди, Каспарек, Петрушка и др. От различни краища на България самата тя събирала предмети и кукли от бита.

Двамата емблематични герои имат своите съвременни превъплъщения и днес. Те продължават своя живот в театрални и детски празнични събития и в изложби – през 2016 г. Хопчо и Тропчо са показани в юбилейна изложба на Столичния куклен театър.

Взгледите. Мара Пенкова била многогранно развита личност, интелигентна и образована. Владеела чужди езици, имала големи познания за театъра. Тези и качества я нареждат сред изтъкнатите интелектуалци и творци на България и Европа. Тя имала ясни виждания за национален куклен театър. Смятала, че текстовете трябва да са специално написани от български автори на теми от народния живот, ратувала за провеждане на конкурси за детски и куклени пиеси.

Изисквала кукленият спектакъл да бъде ясен, динамичен, с ярки герои. За да бъде той на високо професионално и художествено ниво, необходимо е всички компоненти да бъдат свързани: от една страна – автори, драматурзи, постановчици, режисьори, художници, музиканти и актьори, от друга – модерно оборудване на стационарна сцена и ателиета за кукли и декори, както и наличие на преносима сглобяема сцена за пътувания из страната.

По нейно време бил открит нов салон с по-модерна сцена, снабдена с ново оборудване. Считала, че обучението на актьорите трябва да става не „в крачка“, а в курсове по художествено слово и правоговор, пееие, психология, сценично движение и т.н. Години наред воювала за създаването на специални класове за куклено изкуство към Вишето театрално училище, дн. Специализирана „Куклен театър“ е основана през 1963 г. Институтът става единственото учебно заведение на Балканите, предлагащо висше образование за куклено театрално изкуство. Пенкова предвиждала и изгра-

дане на мрежа от куклени театри и трупи – професионални и любителски, които да допринасят за развитието на детската аудитория.

Пенкова като ръководител. Главен за нея бил кукленият режисьор. Атанас Илков бил изпращан да учи режисура като стипендиант на театъра. Актьорите Сергей Висонов и Лилана Дочева станали успешни режисьори. Проф. Илков си спомня: „Когато през 1947 г. попаднах в театъра на Мара Пенкова като музикант, не предполагах, че Кукленият театър ще се превърне в моя съдба. Скоро той беше одържавен и по пътя към професионалното си развитие. Бяхме един файтон хора в София – с петрушки, и още един в Пловдив – с марионетки. В театъ-

Пепеляшка

Птиче мляко

заповед на шуката“, „Горски артисти“, „Мечо турист“, „Птиче мляко“ и „Малката Лилиянка“ и др.

Столичният куклен театър. Като наследник на кукления театър на Мара Пенкова, този театър продължава да развива безценното наследство на своята създателка. Емблематичните му спектакли са донесли слава на българското куклено изкуство по целия свят – от Куба, САЩ и Канада, през страните в Европа до далечна Япония. До днес на сцената му са поставени над 350 заглавия, поддържа се над 30 спектакъла, всеки сезон се реализират между 3 и 4 премиери. Представленията му се играят пред над 65 000 зрители годишно. Театърът е създател на престижния Международен фестивал за уличен и куклен театър „Панаир на куклите“, отличен през 2017 г. от Европейската фестивална асоциация с международното отличие EFFE LABEL. На Столичния куклен театър е посветен документалният филм

ра всички правехме всичко: шиехме, скулптирахме кукли, декори, осветление, музика – всичко!“. Изключително важен за нея бил и авторът. Тя го търсела в и извън театъра. Така се появил Генчо Манчев, чиито пиеси дълги години с успех се играят у нас и в чужбина.

За да намери добър сценограф, Пенкова провеждала сред студентите на брат си вътрешен конкурс за проекти на куклена пиеса. Сред утвърдените била Милка Начева, създала куклите и

декора на „Момче и вятър“, които на Международната изложба на изкуствата в Лондон през 1948 г. имали небивал успех.

Към куклените актьори имала специални изисквания. Сред „правилата“ били: „Не дръж куклата си с главата надолу“, „Не преминавай през паравана, дори да е вдигнат“, „Не говори с колегата си по време на действие“ и т.н. Част от тази етика, повлияна от Станиславски и от принципите в Народния театър, преминава по-късно в аудиториите на куклените от НАТФИЗ и в другите театри и страни. Мара Пенкова била добра и любяща жена. Не се страхувала от

„Приказка без край“ по сценарий на Димитър Стоянович и Катя Петрова, която е и режисьор. За основателката Мара Пенкова в него разказват артисти, режисьори, театроведи и наследници – Юлия Огнянова, Ива Хаджиева, Лилана Дочева, Слава Рачева, Николова Георгиева, племенниците Георги Пенков (Джони) и Боян Пенков, Атанас Бояджиев, Стоян Джеджев и други.

Мария Рашкова

Използвани са публикации на проф. Елена Владова, Красимира Василева, Панчо Панчев и др.

Издателски съвет: Николай Ибушев, Владимир Чучумишев, Янко Запрянов, Добрин Драгнев, Петя Папазова, Иван Иванов.

Редакция: Юлия Младенова – гл. редактор, Диана Нейчева, Мария Рашкова, Димитър Бахчеванов, Невена Атанасова, Искра Буюклиева, Венко Юнаков. Със съдействието на КНСБ и КТ „Подкрепа“ в „Арсенал“ АД.

За връзка с редакторите на „Трибуна Арсенал“: e-mail: tribuna.arsenal@gmail.com; Юлия Младенова: 0882 98 70 14, e-mail: julia_mladenova@abv.bg, Диана Рамналиева, e-mail: di_ramnalieva@abv.bg; Мария Рашкова: 0882 98 70 12, mvrashkova@abv.bg; Димитър Бахчеванов: 0888 21 01 00